

DL: 159420

Milieuzorg kantoorproces

Jaarverslag 1999

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Adviesdienst Verkeer en Vervoer

Rijkswaterstaat
Adviesdienst Verkeer en Vervoer
Bureau Dokumentatie
Postbus 1031
3000 BA Rotterdam

D1321-1

De Adviesdienst Verkeer en Vervoer AVV
is één van de specialistische diensten
van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
van het ministerie van Verkeer en Waterstaat.
De dienst werkt voor het ministerie en in opdracht daarvan
ook voor andere overheden.
AVV zorgt voor deskundige en tijdige inbreng van kennis
bij de ontwikkeling en uitvoering van het rijksbeleid
voor het verplaatsen van personen en goederen.

Bestellen

Adviesdienst Verkeer en Vervoer
Service Desk
telefoon 045-560 52 00

Uitlenen van rapporten

Adviesdienst Verkeer en Vervoer
Bibliotheek
telefoon 010-282 56 08

Internet www.rws-avv.nl

Milieuzorg kantoorproces

Jaarverslag 1999

.....

1 Inleiding 5

2 Milieuzorg Kantoorproces als onderdeel van het planproces 6

3 Resultaten en analyse Milieuzorg Kantoorproces 7

4Conclusie 14

5 Aanbevelingen 15

6 Kosten & baten 16

7 Organisatie 17

1 Inleiding

Hierbij presenteren wij het eerste jaarverslag Milieuzorg Kantoorproces vastgesteld door directieteam op 11 april 2000.

Dit verslag geeft inzicht in de ontwikkelingen en resultaten op milieuzorggebied.

In de werkgroep Milieuzorg Kantoorproces is afgesproken om voor de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) een zo volledig mogelijk rapport op te stellen voor het directieteam en medewerkers om het belang van een milieuzorg beleid onderdeel te laten zijn van het totaal beleid. Naast het onderliggend jaarverslag is in de werkgroep afgesproken, een samenvatting op hoofdlijnen van het jaarverslag op Compas te zetten, om te laten zien wat we in 1999 hebben gerealiseerd om zodoende medewerkers enthousiast en bewust te maken en te houden voor Milieuzorg Kantoorproces.

Bij het opstellen van het jaarverslag 1999 is geconstateerd, dat de invoering van het milieuzorg beleid binnen de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) een twee sporen beleid voorstaat, waarbij sprake is van *technische en organisatorische maatregelen*, waaronder wordt verstaan beheer en bediening, en *gedragsmaatregelen*, waaronder wordt verstaan lichten uitdoen bij vertrek, deuren gesloten houden, monitor uit bij afwezigheid, bij vertrek PC afsluiten, gescheiden afval, dubbelzijdig kopiëren, etc.

De medewerkers zijn vooralsnog niet geïnformeerd over het doel en de verwachtingen met betrekking tot milieuzorg beleid en in het bijzonder Milieuzorg Kantoorproces.

De belangrijkste processen zijn geïnventariseerd inclusief de milieuaspecten en de milieudoelen. Daarnaast is in 1999 door het directieteam besloten om het milieuzorg beleid als vaste waarde te benoemen binnen de Adviesdienst Verkeer en Vervoer, hetgeen heeft geresulteerd in:

- committent directieteam Milieuzorgplan Kantoorproces, maart 1999 en
- ondertekenen van Werkplan Energiebeheer door HID, juli 1999

Tijdens de besprekingen rond het jaarverslag 1999, ging de aandacht uit naar de te benoemen thema's voor 2000.

Omdat het directieteam belang hecht aan een milieuzorg beleid, wil zij ook graag de mogelijkheden hebben om daadwerkelijk te kunnen sturen. Om sturing mogelijk te maken heeft de werkgroep Milieuzorg Kantoorproces zich de opdracht gegeven om een aantal concrete doelstellingen te ontwikkelen.

Voorzitter Werkgroep Milieuzorg Kantoorproces
W.T.Jansen

2 Milieuzorg Kantoorproces als onderdeel van het planproces

De werkgroep Milieuzorg Kantoorproces heeft in 1999 doelstellingen voor de langere termijn en activiteiten voor de kortere termijn ontwikkeld.

De werkgroep heeft zich hierbij laten leiden door milieuzorg een serieus onderwerp te laten zijn om binnen de dienst draagvlak te realiseren.

Medio 1999 heeft de werkgroep Milieuzorg Kantoorproces van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer, doelstellingen en activiteiten voor 2000 e.v. vastgesteld. Hierbij is afgesproken dat over de voortgang vanaf het eerste kwartaal 2000 in driemaandelijkse voortgangsrapportages terugmelding zal plaatsvinden aan directieteam en medewerkers.

Bovendien wordt in het afdelingsplan Facilitaire Middelen 2000 - 20005 een milieuparagraaf opgenomen, die nodig is om de langere termijn doelstelling te bereiken. Daarnaast zal in het Management Contract van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer een milieuparagraaf worden opgenomen.

Doelstellingen

- Systematiek aanpak werkprocessen en activiteiten
- Terugdringen verbruik energie
- Verlagen afvalstromen
- Duurzaam inkopen
- Bewustwording management en medewerkers

Activiteiten voor 1 januari 2000

- Ondertekening door HID Werkplan Energiebeheer
- Committent directieteam Milieuzorgplan Kantoorproces
- Opleiding energie coördinator en energie beheerder
- Communicatieplan milieuzorg

3 Resultaten en analyse Milieuzorg Kantoorproces

Binnen het kantoorgebouw 'De Nieuwe Maas' van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) zijn aan medewerkers faciliteiten beschikbaar gesteld om milieubewust te kunnen werken.

Medewerkers hebben de beschikking over een 'oud-papier-doos' en decentraal opgestelde papier clico's. Daarnaast hebben de medewerkers de beschikking over organische afvalbak, clico voor klein chemisch afval (KCA) en afvalbak voor plastic bekertjes. De decentraal opgestelde kopieerapparaten beschikken over een dubbelzijdige kopieer mogelijkheid.

Genoemde faciliteiten binnen de dienst hebben alleen nut als de medewerkers zich ook milieubewust gedragen. Dat wil zeggen, dat zij meewerken aan afvalscheiding, gebruik maken van dubbelzijdig kopiëren, het licht op de werkplek niet onnodig laten branden en de PC, m.n. het beeldscherm, uitzetten als deze niet wordt gebruikt.

In de praktijk stellen wij vast, dat hier op onderdelen nauwelijks aandacht aan wordt besteed. De medewerkers voelen zich niet verantwoordelijk en kunnen anoniem blijven. Door aandacht in de vorm van communicatie kan veel winst worden geboekt. Belangrijk hierbij is, dat iedereen binnen de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) zijn of haar verantwoordelijkheid neemt en gebruik maakt van de beschikbare faciliteiten.

Kantoorverbruiksartikelen

Het inkoopbeleid, rekening houdend met mantelovereenkomsten V&W/RWS, streeft zoveel mogelijk naar het inkopen van producten die duurzaam, milieuvriendelijk en te recycleren zijn.

Bij plaatsing van kopieerapparaten wordt gekozen voor dubbelzijdig kopiëren, het aanwezig zijn van een spaarstand energie en milieuaspecten met betrekking tot toner- en papier gebruik.

Bij plaatsing meubilair en PC's wordt met name aandacht besteed aan functionaliteit, gebruik materiaal, duurzaamheid en Arbo-/VGW(M)aspecten. Er wordt tevens nauwlettend rekening gehouden met levensduur van materialen, welke niet langer worden weggegooid, maar worden afgevoerd naar Dienst Domeinen, die toeziet op hergebruik of vernietiging door derden. Binnen de Adviesdienst Verkeer en Vervoer is in 1999 een door het directieteam goedgekeurd vervangingsbeleid meubilair opgesteld, dat inmiddels wordt geïmplementeerd.

Dagonderhoud gebouw

Het dagelijks schoonhouden van gebouw 'De Nieuwe Maas' door een in 1999 gecontracteerd bedrijf, heeft medio 1992 haar eigen milieubeleid geformuleerd waarbij gebruik van middelen en materialen zijn beoordeeld op vastgestelde milieucriteria. In 1999 is dit milieubeleid gecontinueerd en waar mogelijk op punten verbeterd.

De uitgangspunten zoals die worden geïmplementeerd zijn;

- voorkomen ongesorteerd afval
- energiebesparing bij inzet apparaten en
- verantwoord omgaan met dosering schoonmaakmiddelen

Energie

In 1989 is door het Ministerie richting gegeven aan een Energie-Efficiencyprogramma-Rijkshuisvesting (EER).

Doelstelling is een besparing van zeventien procent te bereiken in het jaar 2000 ten opzichte van 1989. Om deze doelstelling te realiseren wordt in ieder gebouw energiebeheer ingevoerd, waarbij gekeken wordt naar techniek, organisatie en gedrag.

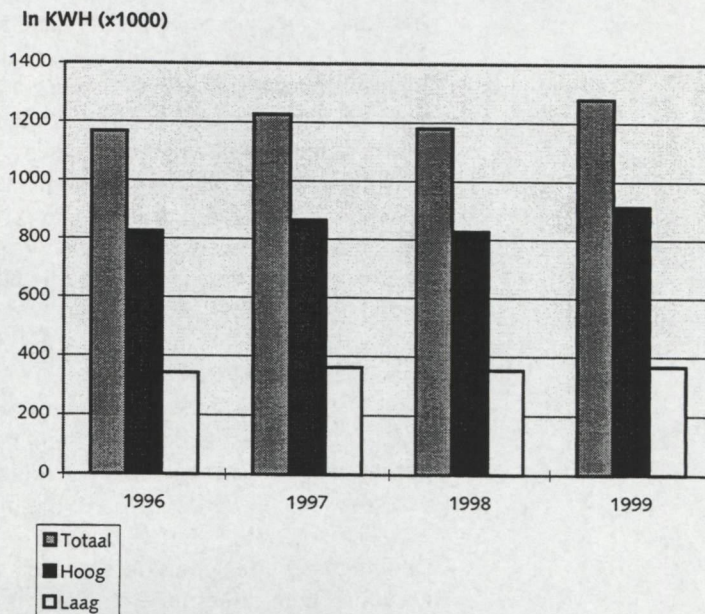
Om de doelstelling te realiseren heeft de afdeling Facilitaire Middelen van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer begin 1999 het initiatief genomen, te komen met een plan van aanpak om deze doelstelling waar te maken. Op basis van de huidige inzichten, mag worden aangenomen, dat deze doelstelling, vooralsnog, niet wordt gehaald. Redenen zijn de verdergaande ICT-ontwikkelingen, de uitputting van maatregelen in relatie tot gebouw infrastructuur, zoals HR-glas(besparingen 6 m3 aeq/jr) en gebouw gebonden voorzieningen, , zoals aan-/afwezig-heidschakelaars(besparing 2,3 m3 aeq/jr). De uitvoering van het EER-programma wordt in 2000 voortgezet.

De verbruikscijfers van gebouw 'De Nieuwe Maas' geven aan, dat de doelstelling in 1999 niet is gerealiseerd uitgaande van het EER-programma. Het elektriciteitsverbruik is ten opzichte van 1998 met 8,4 % toegenomen, hetgeen verklaard wordt door de uitbreiding van de hardware, aanleg van de airco en exploitatie van het noodrestaurant.

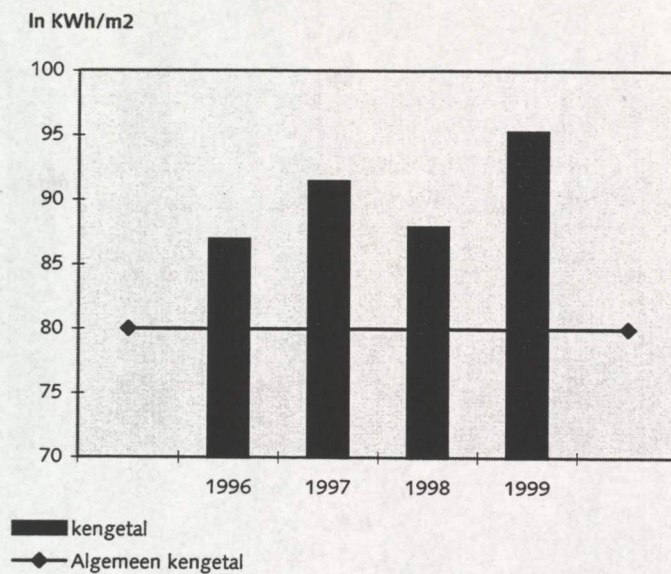
Voor gebouw 'De Nieuwe Maas' geldt 1996 als peildatum, daar eerst vanaf dit moment cijfermateriaal beschikbaar is (grafiek 1). Kijkend naar gebouwen met vergelijkbare voorzieningen en technische installaties, ligt het kengetal voor elektriciteit op 80 KWh/m2. Gebouw 'De Nieuwe Maas' zit boven de norm(grafiek 2).

Gedagsverandering bij de medewerkers door bewuster om te gaan met energie, maakt het mogelijk winst te behalen.

Grafiek 1
Elektriciteitsverbruik in duizenden KWh,
1.280.567 kWh in 1999

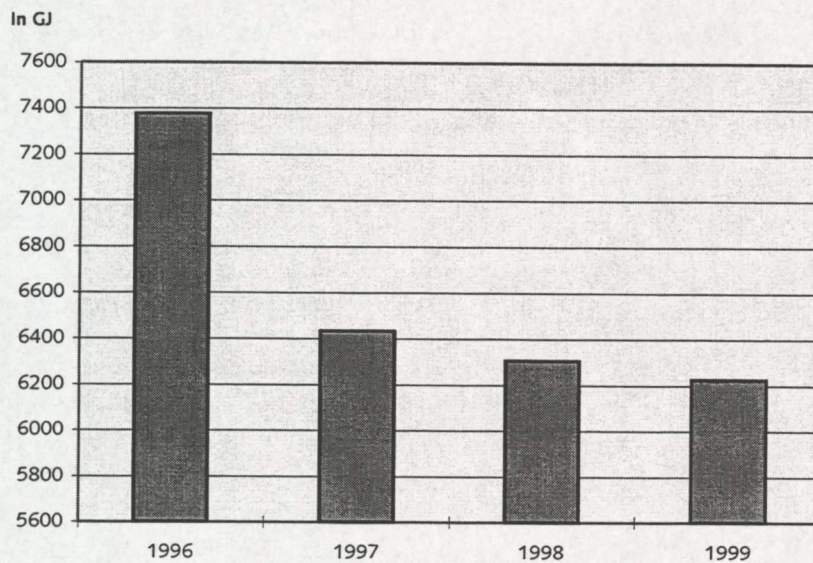

Grafiek 2
Kengetallen elektriciteitsverbruik

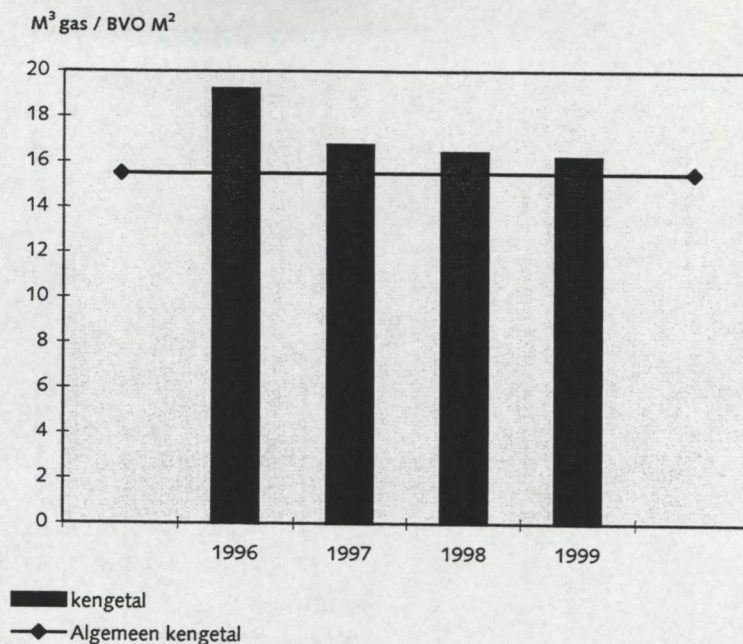

Het energieverbruik voor stadsverwarming van gebouw 'De Nieuwe Maas' met als peildatum 1996 laat een constant dalende waarde zien (grafiek 3). Het kengetal ligt beneden de norm, welke is berekend door de NOVEM, zijnde 15 m3 gas per m2 BVO (grafiek 4).

Grafiek 3
Energieverbruik stadsverwarming in GJ,
6.225 GJ in 1999

Grafiek 4
Kengetallen verwarming

Kilo Wattuur

.....
is 1000 Watt.uur (KWh);
is 3.600.000 Joule (J);
levert bij de centrale 0,6 kilo uitstoot
van kooldioxide op;
kan 10 liter water 85°C warmer maken;
kan een spaarlamp van 11 W, 90 uur laten branden.

Energie optelbaar

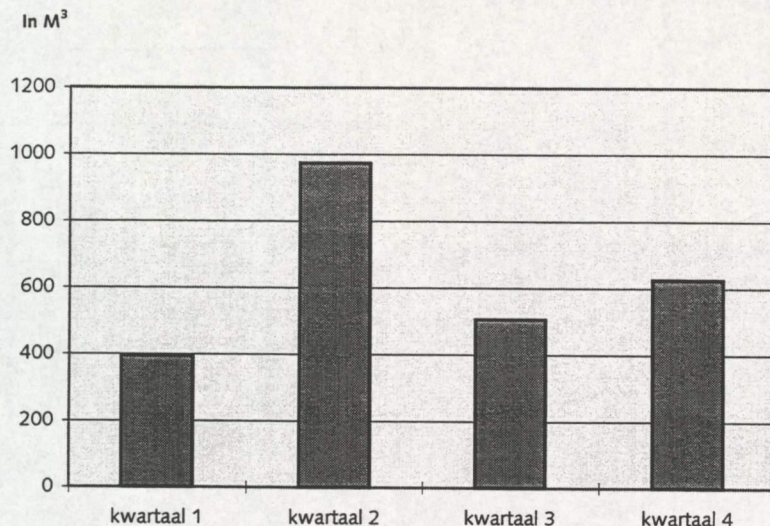
.....
1 kWh = 1 m3 aeq*
1 GJ = 35 m3 aeq
1 m3 aardgas = 1 m3 aeq

*aardgasequivalenten

Water

In gebouw 'De Nieuwe Maas' geldt 1999 als peildatum, daar eerst hier cijfermateriaal beschikbaar is (grafiek 5). In 1999 zijn medio juli water besparende perlators aangebracht op kranen, hetgeen het verbruik positief zal gaan beïnvloeden. Totaal aangebrachte perlators = 55 Uitgegaan wordt van een besparing van 3 liter per minuut.

Grafiek 5
Verbruik water, 2.500 M³ in 1999

Afval

Aanvang 1998 wordt het organisch afval van Directie Zuid-Holland en de Adviesdienst Verkeer en Vervoer, in containers afgevoerd. De keuze voor containers, geeft helaas geen mogelijkheid het exacte volume aan te geven dat op jaarbasis wordt verwerkt. Hierdoor is het vooralsnog niet mogelijk om effecten en maatregelen te treffen om de hoeveelheid afval te kwantificeren. Kijkend naar de ongesorteerde afvoer van oud papier, is voor 1999 sprake van ca. 65 ton, de bijdrage hieraan van AVV is te herleiden.

Voor 2000 zal zowel ten aanzien van organisch afval als oud papier aandacht uitgaan naar beheersing van de afvalstroom.

Algemeen geldt als uitgangspunt de afvalstromen zo beperkt mogelijk te houden. Binnen het Milieuzorg kantoorproces wordt gestreefd naar het zoveel als mogelijk gescheiden inzamelen van afval voor hergebruik.

Klein chemisch afval (KCA) wordt gescheiden verzameld en op de daarvoor geldende milieu regels verwerkt.

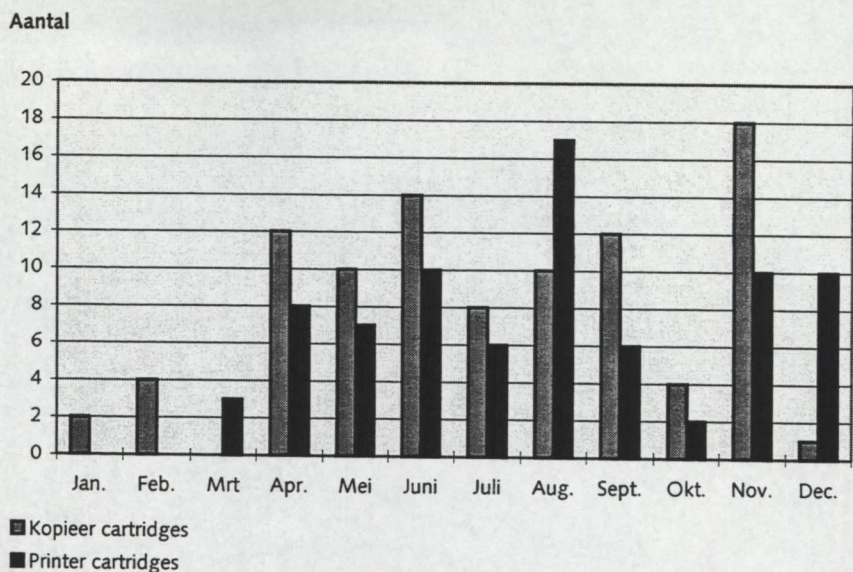
Voor het gebruik en in omloop zijnde plastic bekertjes zijn clico's geplaatst voor hergebruik, welke regelmatig worden geledigd.

Cartridges uit kopieerapparaten en printers worden bij de leverancier ingeleverd. Wat betreft hergebruik van printer cartridges zullen voor 2000 contracten afgesloten worden met toeleverancier voor reconditioneren van cartridges.

Naast milieu aspecten is ook spraken van reduceren kosten door lagere inkooprijzen.

Verbruik van cartridges over 1999 laat een grillig verloop zien (grafiek 6), dat deels verklaarbaar is in samenhang met papierverbruik in dezelfde periode.

Grafiek 6
Verbruik toners, 174 cartridges in 1999

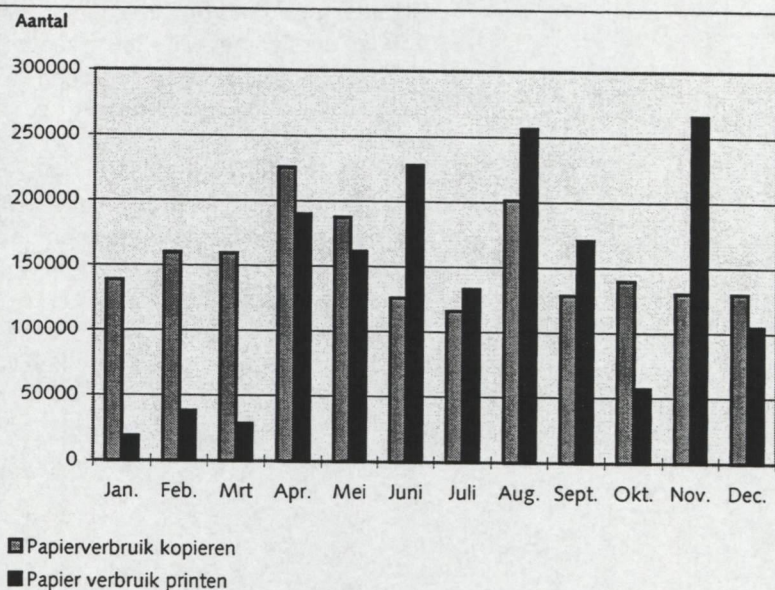

Papierverbruik

In 1999 is een grillig verbruik van papier waarneembaar. (grafiek 7). Het is duidelijk dat voor 2000 een impuls noodzakelijk is om daling in verbruik van papier te realiseren. Medewerkers zullen aangesproken gaan worden om hen bewust te maken van het onnodig verbruik van papier in de kopieer- en print omgeving.

Een print-assistent zal worden ontwikkeld binnen de kantoorautomatisering (KA) omgeving, welke medewerkers stimuleert het juiste print gedrag toe te passen.

Grafiek 7
Papierverbruik, 1.965.118 A4 vellen in 1999

Vervoer

Begin 1999 is 'vernieuwing vervoersplan' met instemming van het directieteam kenbaar gemaakt binnen de organisatie. Hierbij is met name het terugdringen gebruik van de auto in beeld gebracht, is het fietsplan aangepast en is de ketenmobiliteit geïntroduceerd.

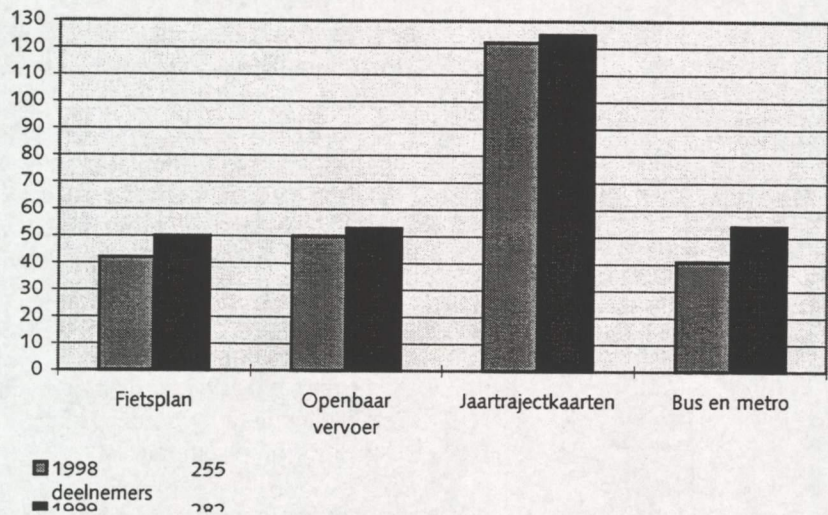
In 1999 heeft dit geresulteerd in een toename van het aantal deelnemers aan het vervoersplan. (grafiek 8).

Op hoofdpunten hebben in het vervoersplan de volgende aanpassingen plaatsgevonden:

- ketenmobiliteit, het vergoeden van woon-, werkverkeer met meerdere vervoersmiddelen
- terugbrengen van het aantal beschikbare parkeerplaatsen
- verbeteren vergoedingen fietsplan
- optimaliseren carpool voorziening

Grafiek 8
Deelnemers vervoer plan

Aantal deelnemers

4 Conclusie

Milieu zorg Kantoorproces is in 1999 gestart met het inzichtelijk maken van een planvormige aanpak, hetgeen in 2000 zal moeten leiden tot het terugdringen van de milieu belasting.

In 1999 is de werkgroep Milieu zorg kantoorproces er in geslaagd een planproces door het directieteam te laten goedkeuren en te mandateren aan de afdeling Facilitaire Middelen.

Hierbij is duidelijk geworden, dat;

- resultaten van de Milieu zorg Kantoorproces niet of wel te laat zichtbaar worden gemaakt en teruggekoppeld aan directieteam en medewerkers
- milieu zorg in algemene zin niet of wel nauwelijks leeft bij het management en de medewerkers
- de medewerker onvoldoende wordt aangesproken op zijn/haar verantwoordelijkheid in het kader van Milieu zorg Kantoorproces

Vernoemde punten hebben in 1999 geleid tot de volgende acties:

• Projectplan Informatie voorziening EER/AVV	februari	1999
• Analyse energie contracten AVV	april	1999
• Nota Milieu zorgplan Kantoorproces	maart	1999
• Visualisatie Milieu zorgplan Kantoorproces	juni	1999
• Werkplan Energiebeheer	juli	1999
• Haalbaarheidsstudie economische- en technische Milieu zorg Kantoorproces	augustus	1999
• Opleiding energie coördinator en energiebeheerder	1 september	1999
• Vaststellen verantwoordelijkheden	15 september	1999
• Kwalificeren resultaten	15 december	1999

Waar sprake is van verantwoordelijkheden is een belangrijke stap in de goede richting gezet waar het betreft de invoering van het Milieu zorg Kantoorproces. In 2000 zullen de resultaten van de werkwijze moeten leiden tot meer draagvlak en meer gegevens met betrekking tot de invoering en uitvoering van milieu beleid.

Het jaar 1999 heeft gediend als ontwikkeling- en visietraject.

5 Aanbevelingen

Daar de verantwoordelijkheid voor de invoering van 'duurzaam facilitair management als standaard' als omschreven in het 'NMP3 milieuzorgsysteem' is ondergebracht bij de diensten van RWS. Conform de paragraaf EER in het HAPLAN, maakt dit deel uit van de begroting- en plancyclus binnen AVV en heeft de gemandateerde stafafdeling Facilitaire Middelen van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer de bevindingen uit de conclusie vastgelegd.

De bevindingen zijn eerst oplosbaar door de invoering van een structureel milieuzorg beleid conform het planproces, gericht op het Milieuzorg Kantoorproces. Door planmatig en met kennis van zaken Milieuzorg Kantoorproces te organiseren kan in 2000 het gewenste resultaat worden gerealiseerd.

Wij willen echter waarschuwen voor het nastreven van direct resultaat en het korte termijn denken. Het genomen besluit in 1999 om als dienst structureel met Milieuzorg Kantoorproces aan de slag te gaan, behoud het gevaar in zich te stranden aan de basis, daar onvoldoende rekening wordt gehouden met valkuilen, welke niet tijdig worden onderkend, zoals:

- milieutaken uit het oog verliezen door dagelijkse beslommeringen
- op 'ad-hoc' basis makkelijke maatregelen invoeren
- activiteiten opstarten naar aanleiding van controle op de milieuwetgeving
- milieuzorg parkeren bij de facilitaire dienst en
- geformuleerd beleid niet laten aansluiten bij de dagelijkse werkzaamheden van afdelingen en medewerkers.

Ter vergroting van de realisatie worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- structurele inbedding Milieuzorg Kantoorproces
- systematische aanpak
- introductie beeldmerk/mascotte
- communicatie en informatie
- opzetten meetplan
- aandacht voor gerealiseerde doelen
- gedragsmaatregelen
- organisatorische maatregelen
- betrokkenheid management en medewerkers
- milieuzorg paragraaf in management contract en afdelingsplannen

6 Kosten & baten

De Adviesdienst Verkeer en Vervoer heeft in samenwerking met NOVEM, in 1997 een onderzoek laten uitvoeren, dat heeft geleid tot maatregelen, om te komen tot reduceren van energie verbruik binnen gebouw 'De Nieuwe Maas'. In 1999 heeft invulling maatregelen plaatsgevonden, welke in 2000 een gunstig effect zullen laten zien op verbruik energie.

Maatregelen welke hebben plaatsgevonden en leiden tot besparingen:

• afsluiters isoleren stadsverwarming	kosten f 12.000,00 ¹⁾
besparing p/j	f 6.394,00
• plaatsen 55 perlators op kranen	kosten f 1.100,00
besparing p/j	f 1.500,00
• opleiding energiebeheer	kosten f 8.500,00 ¹⁾
• onderzoek/advies	kosten f 17.000,00
• ontwerp visualisatie milieuzorg Kantoorproces	kosten f 7.500,00

1) gefinancierd uit EER

7 Organisatie

De Adviesdienst Verkeer en Vervoer heeft voor het Milieuzorg kantoorproces een werkgroep ingesteld. Deze werkgroep is verantwoordelijk voor de invoering en uitvoering van een structureel milieuzorg beleid binnen de dienst, waarbij het verantwoordelijke DT-lid als coördinator optreedt.

NMP3 milieuzorgsysteem, werkplan Energie beheer en nota Milieuzorg Kantoorproces zijn leidend bij het realiseren van de milieuzorg binnen de Adviesdienst Verkeer en Vervoer. Activiteiten en de lopende zaken worden gebundeld in milieu thema's voor 2000.

Samenstelling werkgroep

W.T.Jansen	Hoofd Facilitaire Middelen - verantwoordelijk DT-lid
J.van Duyvenvoorde	Hoofd Informatie & Automatisering
A.Bourquin	Hoofd Interne Zaken
J. van Belkom	Hoofd Algemene Zaken BG
S.Patrovic	Medewerker FMI - energiebeheerder

Adviseurs

C.Bestebeurtje	Medewerker D&C
J.Kock	Bureau Springtime

